

Sociale Steun als Moderator tussen ervaren Discriminatie en Radicaliseren

V.Y.M. van Eyck

S0351725

Universiteit Leiden, juni 2015

Pedagogische Wetenschappen

Clinical Child and Adolescent Studies

Begeleider: Dr. M. van Geel

Inhoudopgave

Samenvatting	3
Sociale Steun als Moderator tussen Ervaren Discriminatie en radicaliseren	4
Radicalisering.....	4
Discriminatie.....	7
Sociale Steun.....	10
Huidige Studie.....	11
Methode.....	12
Steekproef.....	12
Meetinstrumenten.....	12
Persoonlijke discriminatie.....	12
Groepsdiscriminatie.....	13
Sociale Steun.....	13
Radicalisering.....	13
Procedure.....	13
Resultaten.....	14
Data inspectie.....	14
Verschil Tussen het ervaren van Persoonlijke Discriminatie en Groepsdiscriminatie.....	15
Sociale Steun als Moderator bij het ervaren van Discriminatie	16
Discussie.....	17
Beperkingen.....	20
Implicaties.....	21
Literatuur.....	23

Samenvatting

Radicalisering vormt een bedreiging voor de samenleving en zowel de internationale als de nationale veiligheid. De relatie tussen discriminatie en radicalisering is in meerdere onderzoeken aangetoond. In de huidige studie wordt onderzocht of sociale steun een moderator is tussen discriminatie en radicaliseren. De steekproef bestaat uit islamitische jongeren ($N=68$), 39 meisjes en 29 jongens van 14 tot en met 21 jaar ($M=17.49$, $SD=1.33$) uit Noord en Zuid Holland. De jongeren werden op scholen en bij moskeeën gevraagd vragenlijsten in te vullen. Het ervaren van discriminatie, het krijgen van sociale steun en de mate van radicalisering werden gemeten door zelfrapportages. Resultaten van een afhankelijke t-toets toonde een significant verschil aan tussen de scores op het ervaren van groepsdiscriminatie en persoonlijke discriminatie. Het ervaren van groepsdiscriminatie scoort significant hoger. Resultaten van de meervoudige hiërarchische regressie analyse toonden aan dat het ervaren van persoonlijke of groepsdiscriminatie niet gerelateerd waren aan radicalisering. Er werden geen significante interactie-effecten tussen discriminatie en sociale steun gevonden, persoonlijke discriminatie en groepsdiscriminatie waren geen significante voorspellers van radicaliseren. In de analyse was sociale steun geen significante moderator voor radicalisering. Er is wel een significant hoofdeffect gevonden voor het ervaren van sociale steun op radicalisering. Deze relatie is positief en suggereert dat sociale netwerken en de sociale steun die jongeren hieruit ontvangen een sterk effect hebben op het ontstaan van radicalisering. Om radicalisering tegen te gaan, moet men zich erop richten jongeren uit de sociale context te halen waarin radicale ideeën worden gedeeld. De resultaten geven het belang weer van meer onderzoek naar de sociale processen die leiden naar radicalisering.

Sociale Steun als Moderator

Tussen Ervaren Discriminatie en Radicaliseren

Radicalisering vormt een bedreiging voor zowel de internationale als nationale veiligheid (Zhao, 2010). De Binnenlandse veiligheidsdienst geeft aan dat radicalisering op de langere termijn een bedreiging is voor de cohesie en de onderlinge solidariteit in de Nederlandse samenleving (Veldhuis & Bakker, 2007). Door de impact van radicalisering zijn er al meerdere onderzoeken verricht naar de oorzaken van het radicaliseren van individuen.

Discriminatie wordt als een belangrijke factor gezien voor terroristische activiteiten en radicaliseren (Bartlett & Miller, 2012; Piazza, 2012; Van der Pligt & Koomen, 2009). Leden van minderheidsgroeperingen ervaren discriminatie als stressor, die kan leiden tot hardnekkige ongelijkheden in veel belangrijke domeinen van aanpassing en integratie in een samenleving (Berkel et al, 2010).

Aangetoond is dat sociale steun individuen beschermt tegen de effecten van stressoren en negatieve gebeurtenissen (Bolger & Almarel, 2007). Het modererende effect van sociale steun wordt ook in meerdere empirische onderzoeken aangetoond bij personen met gezondheidsproblemen (Cohen & Wills, 1985). In het huidige onderzoek wordt onderzocht of sociale steun een moderator is tussen discriminatie en radicaliseren.

Radicalisering

Er zijn verschillende definities van radicalisering. Slootman en Tillie (2006) omschrijven radicalisering als een complex en stapsgewijs proces van verwijdering van de samenleving. Er ontstaat een toenemend verlies van vertrouwen in het bestuurlijke en maatschappelijk apparaat, wat kan leiden dat mensen in de maatschappij diepgaande veranderingen willen zien en zich daardoor richten op de eigen groep (Coolsaet & Struye de Swielande, 2007; Van Donselaar & Wagenaar, 2007). Er is een verschil tussen de begrippen radicaliseren en radicalisatie. Radicalisatie beschrijft een toestand, terwijl radicaliseren het proces inhoudt dat

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

leidt tot deze toestand. Radicalisering benadrukt de ‘groeierende bereidheid’ tot het plegen van ongewenste gedragingen en daden (Veldhuis & Bakker, 2007). Dit leidt in de meeste gevallen niet tot terrorisme, maar gaat over een manier van denken, waarbij men aangeeft bereid te zijn een denkwijze om te zetten in daden. Voordat er wordt overgegaan tot terrorisme is in het algemeen een proces van radicalisering vooraf gegaan (Van der Pligt & Koomen, 2009). Radicalisering is niet gebonden aan een bepaalde religie, maar komt in alle religies en ideologieën voor. Het ontstaat niet plotseling, maar is een proces met verschillende oorzaken en factoren die ernaar toe leiden (Burhani, Muhammad, Zada, & Hidayah, 2005).

De onderzoeken die geprobeerd hebben te verklaren waarom individuen radicaliseren zijn het erover eens dat er niet één pad is dat naar radicalisering leidt (Vidino, 2011). Het is een complexe interactie van verschillende structurele en individuele condities, waarbij radicalisering vaak wordt veroorzaakt door zowel omgevings- als persoonlijke ervaringen (Vidino, 2011). Wetenschappelijk onderzoek naar terroristische groeperingen, waarbij case studies zijn uitgevoerd, concludeert dat het ervaren van spanningen een belangrijke rol speelden bij het vormen van de groep. Onder spanningen worden condities verstaan die individuen niet prettig vinden, zoals negatief behandeld worden door anderen, het niet kunnen bereiken van je doelen of het verliezen van iets waardevols (Agnew, 2010).

Agnew (2010) geeft naast politieke motieven, ook economische motieven aan, zoals werkloosheid. Verschillen tussen de Westerse en islamitische waarden en de vaak gebrekkige integratie van moslims in Europese samenlevingen wordt ook als oorzaak aangegeven (Veldhuis & Bakker, 2007). Slechte integratie kan spanningen en conflicten tussen sociale groepen tot gevolg kan hebben, wat vervolgens tot radicaliseren kan leiden (Veldhuis & Bakker, 2007). Uitermark en Hajer (2005) omschrijven de spanningen die individuen kunnen ervaren als kwetsbare gebieden die tot radicalisering kunnen leiden. Voorbeelden van

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

kwetsbare gebieden zijn, slechte integratie, het gebrek aan vertrouwen in de gevestigde politiek en het falen van multiculturalisme (Uitermark & Hajer, 2005).

Op persoonlijk niveau wordt een oorzaak gegeven uitgaande van de dissonantietheorie, waarbij één van de kenmerken is dat mensen in toenemende mate gaan geloven in wat ze zeggen. Dus hoe vaker zij zich radicaler uitlaten hoe sterker zij achter hun standpunten gaan staan (Veldhuis & Bakker, 2007).

Naast het ervaren van spanningen en persoonlijke factoren, wordt in meerdere onderzoeken deprivatie aangedragen als oorzaak voor radicaliseren (Janeczko, 2014; Veldhuis & Bakker, 2007). Er wordt onderscheid gemaakt tussen individuele en collectieve deprivatie. Individuele deprivatie komt door een negatieve vergelijking van de eigen situatie met directe personen om iemand heen. Bij collectieve deprivatie, wordt de eigen groep vergeleken met andere groepen in de samenleving. Het ervaren van deprivatie kan ertoe leiden dat men overgaat in sociaal protest en vijandigheid (Veldhuis & Bakker, 2007). De discrepantie tussen hetgeen waar mensen recht op hebben en wat ze kunnen bereiken, kan rebellie en frustraties opwekken, radicaliseren kan dan het resultaat zijn (Veldhuis & Bakker, 2007). Onderzoek van Janeczko (2014) toont ook de relatie tussen deprivatie en radicaliseren aan. Wanneer mensen ervaren dat de groep waarbij ze horen achtergesteld wordt, of hun eigen normen en waarden worden bedreigd kan dit leiden tot isolatie en radicalisering.

Veldhuis en Bakker (2007) suggereren dat externe factoren geen directe relatie tot radicalisering hebben, maar dat zowel factoren op sociaal als op individueel niveau een belangrijke rol spelen bij de totstandkoming van radicalisering. Feit is dat er niet één enkele verklaring is voor radicalisering, maar de factoren die eraan bijdragen omvangrijk en divers zijn. In het huidige onderzoek zullen we ons richten op een persoonlijke en groepsfactor, namelijk persoonlijk ervaren discriminatie en discriminatie als groep ervaren.

Een factor waarvan de relatie met radicaliseren in meerdere onderzoeken is aangetoond, is discriminatie (Bartlett & Miller, 2012; Piazza, 2012, Van der Pligt & Koomen, 2009). Van der Pligt en Koomen (2009) geven het ervaren en beleven van discriminatie aan als dreigende factor voor radicalisering. Ervaren discriminatie op religieuze basis zal ertoe leiden dat jonge moslims zich sterker met de eigen groep identificeren (Van der Pligt & Koomen, 2009). Naarmate er meer negatieve aandacht naar de groep wordt gericht, zal de onderlinge binding in de groep toenemen en zal het radicale gedachtegoed toenemen (Veldhuis & Bakker, 2007).

Discriminatie

Onder discriminatie of discrimineren wordt verstaan: “ elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast”. Op basis van de definitie is discriminatie moeilijk vast te stellen en te onderzoeken. De meeste onderzoeken richten zich daarom op het ervaren van discriminatie. Ervaren discriminatie verwijst naar de subjectieve ervaring van een oneerlijke behandeling in vergelijking met anderen in alledaagse ervaringen (Brittian, Toomey, Gonzales, & Dumka, 2013).

Sinds de aanslagen van 11 september in Amerika, ervaren moslims in Westerse landen meer intolerantie, vijandschap, wantrouwen en discriminatie (Orhun, 2009). Onderzoek van Buijs et al. (2006) bevestigt dat moslims in Nederland discriminatie tegen hen ervaren. Jonge islamitische mannen voelen zich vaker gediscrimineerd door de politie en jonge islamitische vrouwen met hoofddoeken vaker in de publieke-, educatieve en werksfeer (minder werkgelegenheid). Het ervaren van discriminatie zorgt voor gevoelens van buitensluiting (Buijs et al., 2006). Amghar (2007) geeft aan dat discriminatie gezien kan worden als

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

significante voorspeller voor vervreemding en onvrede onder de Moslims. Het zorgt voor een barrière voor integratie en vormt daarmee een risico voor radicalisering (Amghar et al., 2007).

Discriminatie is een belangrijke stressor voor leden van minderheidsgroeperingen, die kan leiden tot hardnekkige ongelijkheden in veel belangrijke domeinen van aanpassing en integratie in een samenleving (Berkel et al., 2010). Onderzoek naar het ervaren van discriminatie bij Afrikaans-Amerikaanse jongeren in Amerika heeft een diversiteit aan uitkomsten. Zo zouden zij minder gemotiveerd zijn om iets te bereiken en slechtere prestaties leveren op school (Seaton et al., 2011; Spencer 2006). Ook een verlaagd zelfvertrouwen, depressieve symptomen, verhoogde angstgevoelens en gedragsproblemen kunnen een gevolg van discriminatie zijn (Seaton et al., 2011).

De relatie tussen discriminatie en radicalisering is in meerdere onderzoeken aangetoond (Amghar et al., 2007; Bartlett & Miller, 2012; Saffron, 2002; Taylor et al., 1990; Taylor et al., 1994). Zowel discriminatie tegen een individu persoonlijk, als tegen een groep als geheel wordt aangegeven als een oorzaak voor radicalisering (Amghar et al., 2007).

Groepsdiscriminatie wordt vaker gerapporteerd dan persoonlijke discriminatie (Amghar et al., 2007). Dit wordt in de literatuur beschreven als de persoonlijke/groepsdiscriminatie discrepantie (Amghar et al., 2007; Taylor, Wright & Porter, 1994). Voor dit verschil worden in de literatuur verschillende verklaringen gegeven. Eén daarvan is dat individuen het ervaren van persoonlijke discriminatie minimaliseren en een vertekend beeld rapporteren van het ervaren van groepsdiscriminatie (Taylor, Wright, Moghaddam, & Lalonde, 1990). Het groepstotaal zou hoger uitkomen omdat individuen bij hun eigen ervaringen, de ervaringen van bijvoorbeeld familieleden en vrienden optellen (Taylor et al., 1990). Door de toevoegingen van de ervaringen van anderen bij hun eigen persoonlijke ervaringen wordt het ervaren van groepsdiscriminatie vaker gerapporteerd dan persoonlijke discriminatie (Taylor et al., 1990). Persoonlijke discriminatie zou geminimaliseerd worden, omdat individuen niet

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

altijd in staat zijn de realiteit van het ervaren van discriminatie te herkennen (Taylor et al., 1990).

Een andere verklaring is op cognitief niveau, wat inhoudt dat bij het verwerken of ophalen van ervaringen met discriminatie dit beeld vertekent wordt (Taylor et al., 1990). Er zou een discrepantie ontstaan door onbewuste vooroordelen in de informatieverwerking van een individu (Quinn et al., 1999). Er worden in de literatuur ook motivationele verklaringen gegeven voor het verschil tussen het ervaren van persoonlijke en groepsdiscriminatie. Respondenten zouden op maatschappelijk gebied belang hebben bij het rapporteren van groepsdiscriminatie (Taylor et al., 1990). Om de sociale status van een minderheidsgroep te veranderen in de maatschappij zou het ervaren van discriminatie tegen hen als groep overdreven worden. Door aan te geven dat de groep discriminatie tegen hen ervaart, wordt de positie van de groep als een minderheidsgroep bevestigd en kan men op basis van dat gegeven sociale veranderingen willen voor de groep (Taylor et al., 1990). Een andere motivationele reden is dat individuen het ervaren van persoonlijke discriminatie minimaliseren, omdat zij zelf de controle willen houden over hun eigen uitkomsten in plaats van te erkennen dat deze uitkomsten afhankelijk zijn van anderen die hen zouden discrimineren (Quinn et al., 1990).

Case studies van enkele terroristische bewegingen geven eveneens aan dat discriminatie van minderheidsgroepen een belangrijke motiverende factor is voor terroristische activiteiten (Piazza, 2012). Dit is in overeenstemming met onderzoek onder Canadese en Europese terroristen zoals de leden van de Hofstad groep, ook hier werd discriminatie aangegeven als reden voor radicalisering (Bartlett & Miller, 2012).

Studies naar de relatie tussen discriminatie en radicaliseren tonen consistentie in de negatieve effecten van het ervaren van discriminatie (Amghar et al., 2007; Saffron, 2002; Taylor et al., 1990; Taylor et al., 1994). Discriminatie kan in deze context worden gezien als stressor. Aangetoond is dat sociale steun een modererend effect heeft na het ervaren van een

stressvolle gebeurtenis. Personen die meer sociale steun ontvangen, kunnen beter omgaan met stress en stressoren (Hewstone & Stroebe, 2001).

Sociale Steun

Sociale steun kan gedefinieerd worden als elk proces waarbij sociale relaties de gezondheid en het welzijn bevorderen. Het gaat hierbij om relaties met geliefden, vrienden en familieleden (Cohen & Wills, 1985). Cohen en Wills (1985) beschreven het als informatie die een persoon doet geloven dat hij of zij geliefd, gewaardeerd is en lid is van een netwerk met wederzijdse verplichtingen.

Het hebben van sociale relaties wordt niet alleen gezien als een fundamentele behoefte van de mens, maar is ook belangrijk voor zowel de fysieke als mentale gezondheid van de mens (Bolger & Almarel, 2007). Tekorten in sociale steun kunnen leiden tot een verscheidenheid aan problemen, zoals angst, depressie en mentale gezondheidsproblemen (Cohen et al., 1985; Ibarra-Rovillard & Kuiper, 2011).

Empirische studies tonen aan dat sociale steun een buffer kan zijn tegen de negatieve effecten van stressvolle levensgebeurtenissen (Ibarra-Rovillard & Kuiper, 2011). De beschermende effecten ontstaan, doordat er protectieve factoren worden versterkt. Door de ontvangen steun, kunnen de percepties van de negatieve gebeurtenissen worden veranderd en worden er copingmiddelen overgedragen (Ibarra-Rovillard & Kuiper, 2011). Een voorbeeld van het overdragen van copingmiddelen door middel van sociale steun komt uit een onderzoek bij patiënten met borstkanker. Patiënten die meer sociale steun ontvingen, ontwikkelden effectievere copingstrategieën, zoals probleemoplossende vaardigheden en positieve waardering (Holland & Hollahan, 2003). DeLongis en Holtzman (2005) tonen in hun studie aan dat individuen die meer sociale steun ontvangen, aangemoedigd worden meer gevarieerde copingstrategieën gebruiken. Cohen en Wills (1985) beschrijven het gunstige effect van het ontvangen van steun ook. Sociale steun beschermt personen voor potentiële

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

pathogene invloeden van stressvolle gebeurtenissen, omdat personen in sociale netwerken elkaar regelmatig positieve ervaringen geven (Cohen & Wills, 1985).

De relatie tussen het ontvangen van sociale steun en de gezondheid van mensen wordt in meerdere onderzoeken aangetoond (Bolger et al., 2007). Mensen met een groter sociaal netwerk, die meer sociale steun ontvangen hebben minder last van stressoren en zijn gezonder (Bolger et al., 2007). Zij zouden in tijden van stress makkelijker een beroep kunnen doen op hun grotere netwerk (Bolger et al., 2007). Ook Xia, Ding, Hollon en Wan (2013) betogen de protectieve factor van sociale steun met betrekking tot mentale en fysieke gezondheid.

Huidige Studie

Het doel van het huidige onderzoek is te onderzoeken of sociale steun een moderator is tussen persoonlijke en groepsdiscriminatie aan de ene kant en radicaliseren aan de andere kant. Allereerst zal bekeken worden of islamitische jongeren meer persoonlijke of groepsdiscriminatie ervaren. Op basis van onderzoek naar de persoonlijke/groep discriminatie discrepantie (Carvallo & Pelham, 2006; Hodson & Esses, 2002; Rugierro, 1999; Taylor et al., 1994) is de verwachting dat er meer discriminatie tegen hen als groep wordt ervaren. Vervolgens zal onderzocht worden of er interactie is met persoonlijke discriminatie en sociale steun en interactie bij groepsdiscriminatie en sociale steun. Als laatste wordt onderzocht of radicaliseren gemodereerd wordt door sociale steun. Hoewel er geen bronnen zijn die suggereren dat sociale steun een moderator is tussen discriminatie en radicaliseren, wordt op grond van eerder onderzoek dat aantoont dat sociale steun een moderator is tussen stressoren en meerdere negatieve uitkomsten, verwacht dat sociale steun als moderator zal optreden (Bolger et al., 2007; Cohen et al., 1985; Ibarra-Rovillard & Kuiper, 2011).

Methode

Steekproef

Voor dit onderzoek zijn islamitische jongeren benaderd voor het invullen van een vragenlijst over hun visie over de Islam en de Nederlandse samenleving. Het onderzoek is verricht bij 68 islamitische jongeren tussen de 14 en 21 jaar ($M=17.49$, $SD=1.33$). Eén respondent was te oud voor het huidige onderzoek (34 jaar), hiervan zijn de data niet verwerkt. Van de uiteindelijke groep respondenten is 57.4% vrouw (39 personen) en 42.6% man (29 personen). Meer dan de helft van de jongeren is in Nederland geboren, namelijk 75% (51 personen). Drie jongeren zijn geboren in Turkije (4.4%), vier in Marokko (5.9%) en zes in andere landen (14.7%). Van de vaders van de jongeren kwam de meerderheid uit Marokko (44.1%), daarna volgen vaders uit Turkije (25.0%), Suriname (2.9%), ander land (22.1) en Nederland (2.9%). Ook de moeders van de jongeren kwamen voornamelijk uit Marokko. Het ging hier om 47% (32 personen). Daarna kwamen de meeste moeders uit Turkije, 25% (17 personen), 6% van de moeders zijn in Nederland geboren (4 personen) en 5% (3 personen) in Suriname. De overige moeders, 16% (11 personen) kwamen uit andere landen. Het opleidingsniveau van de meeste jongeren is mbo (72%). Van de jongeren volgt 10% VMBO, 7% VWO, 4% HAVO, 6% volgt een andere opleiding.

Meetinstrumenten.

Persoonlijke discriminatie. Persoonlijk ervaren discriminatie is gemeten met behulp van zelfrapportage. De schaal bestond uit een vragenlijst waarvan de vragen zijn ontwikkeld voor dit onderzoek. Gemeten wordt hoe een individu discriminatie tegen hem als persoon ervaart. De schaal bestaat uit vier items. Een voorbeeld van een item is “Ik ben vaak oneerlijk behandeld omdat ik moslim ben”. De items worden gescoord op een vijfpunts likertschaal (*helemaal oneens, beetje oneens, weet niet/neutral, beetje eens, helemaal eens*). De betrouwbaarheid is goed met een cronbach $\alpha=.79$ voor de hele schaal.

Groepsdiscriminatie. De meting van groepsdiscriminatie gaat over de mate waarin respondenten discriminatie tegen hen als groep als geheel ervaren. Het construct werd gemeten met behulp van een vragenlijst, met vragen die voor dit onderzoek zijn ontwikkeld. In totaal zijn er vier items. Een voorbeeld van een item is “Moslims in Nederland worden vaak oneerlijk behandeld”. De scoring wordt gedaan met een vijfpunts likertschaal (*helemaal oneens, beetje oneens, weet niet/neutral, beetje eens, helemaal eens*). De schaal heeft een hoge betrouwbaarheid met een cronbach $\alpha = .86$.

Sociale steun. Het construct sociale steun is gemeten aan de hand van vragen die voor dit onderzoek zijn opgesteld. Respondenten konden de mate aangeven waarin ze met een persoon in omgeving zouden praten, als ze problemen hebben. De vraag is : “Met wie praat je als je problemen hebt”. Antwoorden konden gegeven worden op een vijfpunts likertschaal van *nooit, bijna nooit soms, vaak, altijd*. De vragen hadden betrekking op moeder, vader, broers/zussen, leraar, imam en vrienden. De betrouwbaarheid van de schaal is met een Cronbach’s $\alpha = .69$ voldoende.

Radicalisering. De vragen voor dit construct zijn gebaseerd op de criteria van Van der Valk (Vedder & Van Geel, 2013). De items worden beantwoord door middel van een vijfpunts punt likertschaal (*helemaal oneens, beetje oneens, weet niet/neutral, beetje eens, helemaal eens*). Voorbeeld van een item is “Allah’s wetten over abortus, pornografie en huwelijk moeten streng gehoorzaamd worden, voor het te laat is, en overtredingen moeten gestraft worden”. De betrouwbaarheid van de schaal is met een Cronbach’s $\alpha = .63$ voldoende.

Procedure

Voor het afnemen van data zijn er scholen en moskeeën in Zuid Holland benaderd met de vraag of er vragenlijsten mochten worden uitgedeeld aan jongeren om hen te vragen naar hun visie over de Islam en de Nederlandse samenleving. De jongeren werd verteld dat het een

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

onderzoek is van de Universiteit van Leiden, de gegevens anoniem zouden blijven en het gaat om een vrijwillige deelname. De vragenlijsten werden ter plaatse ingevuld en meteen weer ingeleverd. Het invullen van de vragenlijst duurde ongeveer 20 minuten.

Resultaten

Data inspectie

Om de kwaliteit van de data te controleren zijn de variabelen beoordeeld op normaliteit, missende waarden en uitbijters. De beschrijvende statistieken van de responsvariabele radicalisering en de onafhankelijke variabelen persoonlijke discriminatie, groepsdiscriminatie en sociale steun staan beschreven in Tabel 1. Tabel 1 laat zien dat ook de onafhankelijke variabelen normaal verdeeld zijn. Dit blijkt ook uit de scores van de standaard scheefheid en gepiektheid en het *Q-Q plot*. De *z*-scores voor scheefheid (skewness) en gepiektheid (kurtosis) liggen tussen de -3 en 3, er kan worden gesproken van een normale verdeling van de variabelen (Moore & McCabe, 2003). De data inspectie heeft uitgewezen dat er missende waarden zijn, maar gezien het lage percentage is gebruikt gemaakt van listwise deletion (Moore & McCabe, 2003). Er zijn geen uitbijters in de data.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken variabelen

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Z</i> skewness	<i>Z</i> kurtosis	KS	Missing	Uitbijters
Persoonlijke Discriminatie	3.45	1.18	-0.54	-1.70	.08	1	0
Groeps discriminatie	3.91	1.05	-1.87	-0.75	.10	1	0
Sociale steun	3.21	0.91	0.22	0.29	.09	0	0
Radicalisering	3.42	0.49	-0.14	1.24	.09	3	0

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

Om de verbanden tussen persoonlijke discriminatie, groepsdiscriminatie, sociale steun en radicalisering te onderzoeken is er een correlatieanalyse uitgevoerd. In Tabel 2 wordt Pearson's correlatie coëfficiënten (r) van de in het onderzoek gebruikte variabelen weergegeven. Sociale steun correleert positief met radicalisering $r(66) = .28, p < .05$. Hoe meer sociale steun de jongeren ervaren hoe meer hoger zij scoren op radicalisering.

Verder correleert groepsdiscriminatie significant met persoonlijke discriminatie radicalisering $r(66) = .67, p < .01$. Jongeren die hoog scoren op het ervaren van groepsdiscriminatie, scoren ook hoog op het ervaren van persoonlijke discriminatie. Radicalisering correleert significant met zowel groepsdiscriminatie radicalisering $r(66) = .41, p < .01$. als persoonlijke discriminatie radicalisering $r(66) = .35, p < .01$. Jongeren die hoog scoren op radicalisering, ervaren in hoge mate groepsdiscriminatie en persoonlijke discriminatie.

Tabel 2

Correlatie tussen de variabelen

Variabele	Sociale steun	Groeps Discriminatie	Persoonlijke Discriminatie	Radicalisering
Sociale Steun	-	-	-	-
Groeps Discriminatie	-.041	-	-	-
Persoonlijke Discriminatie	-.159	.669**	-	-
Radicalisering	.281*	.409**	.346**	-

*.Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

Vershil Tussen het ervaren van Persoonlijke Discriminatie en Groepsdiscriminatie

Om de verschillen tussen persoonlijke en groepsdiscriminatie bij de jongeren te analyseren is er een afhankelijke t toets uitgevoerd. Tabel 1 geeft de gemiddelden en standaarddeviaties van het ervaren van persoonlijke en groepsdiscriminatie weer. Er was een significant verschil tussen de scores op het ervaren van groepsdiscriminatie en persoonlijke discriminatie ($t(66)=-$

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

4.39, $p=.000$). Het ervaren van discriminatie als groep scoort significant hoger, met een effectgrootte van $d = 0.48$. Dit duidt op een medium effect. Dit wil zeggen dat de jongeren gemiddeld meer discriminatie tegen hen als groep ervaren dan discriminatie tegen hen persoonlijk.

Sociale Steun als Moderator bij het ervaren van Discriminatie

Om na te gaan of sociale steun mogelijk de gevolgen van het ervaren van discriminatie vermindert is er een moderatie analyse uitgevoerd voor persoonlijke en groepsdiscriminatie. Om de modererende effecten te analyseren is een meervoudige hiërarchische regressie analyse gebruikt. Het regressiemodel met radicalisering als afhankelijke variabele en persoonlijke discriminatie, groepsdiscriminatie en sociale steun als onafhankelijke variabelen is significant $F(3,60) = 8.10, p < .001$. Het gehele model verklaart 29% van de variantie in radicalisering, dit percentage verklaarde variantie is significant ($R^2 = .29, p = .000$). In het eerste model is er gekeken naar de relatie tussen de afhankelijke variabele radicalisatie en de onafhankelijke variabele persoonlijke discriminatie en groepsdiscriminatie. In het tweede model worden de interacties tussen de factoren persoonlijke discriminatie en groepsdiscriminatie weergegeven.

Uit Tabel 3 blijkt dat er geen significante hoofdeffecten gevonden voor persoonlijke discriminatie en groepsdiscriminatie. Zowel persoonlijke discriminatie als groepsdiscriminatie hangen niet samen met radicalisering. Er is ook te zien dat er een significant hoofdeffect is gevonden voor het ervaren van sociale steun en radicalisering ($\beta = .17, p = .003$). Deze relatie is positief en suggereert causaliteit. Hoe meer sociale steun de jongeren ervaren, hoe sterker zij radicaliseren. De interactie analyses voor persoonlijke discriminatie en sociale steun en groepsdiscriminatie en sociale steun leverde geen significante resultaten op. Sociale steun is dus geen moderator voor radicalisering.

Tabel 3

Hiërarchische regressieanalyse voor moderatie effect van sociale steun

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>b*</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	Vif	Tol	Part	Partial
1									
Persoonlijk	.103	.071	.216	1.45	.154	1.89	.53	.157	.183
Groep	.130	.070	.273	1.85	.070	1.843	.543	.201	.232
Steun	.166	.054	.341	3.07	.003	1.38	.964	.334	.369
2									
Persoonlijk	.125	.071	.264	1.77	.081	1.979	.505	.188	.227
Groep	.095	.070	.200	1.36	.180	1.941	.515	.144	.175
Steun	.195	.054	.400	3.61	.001	1.096	.913	.382	.428
Persoonlijk*steun	.017	.100	.044	.172	.864	5,937	.168	.018	.023
Groep*steun	-.132	.115	-.299	-.145	.257	6.064	.165	-1.21	-.149

Discussie

Door de bedreiging en grote impact van radicalisering in de samenleving is in deze huidige studie onderzocht of sociale steun bij islamitische jongeren als moderator zou kunnen optreden tussen het ervaren van discriminatie en radicaliseren.

De verwachting dat de jongeren meer discriminatie tegen hen als groep ervaren dan persoonlijke discriminatie is uitgekomen. Amghar et al. (2007) omschreef dat moslims groepsdiscriminatie vaker rapporteren dan persoonlijke discriminatie, de zogenaamde persoonlijke/groepsdiscriminatie discrepantie theorie (Amghar et al., 2007; Quinn et al., 1999). De jongeren in de huidige studie ervaren zowel persoonlijke als groepsdiscriminatie, maar geven aan dat zij zich als groep vaker gediscrimineerd voelen. Dit verschil kan komen omdat zij het ervaren van persoonlijke discriminatie minimaliseren en een vertekend beeld rapporteren van het ervaren van groepsdiscriminatie (Taylor et al., 1990). Een andere verklaring voor het verschil is dat de ervaringen van andere bekenden in hun omgeving worden meegeteld bij hun eigen persoonlijke ervaringen, waardoor het ervaren van groepsdiscriminatie hoger uitkomt (Quinn et al., 1999; Taylor et al., 1990)

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

Eerdere onderzoeken geven een positief verband aan tussen het ervaren van discriminatie en radicaliseren (Agnew, 2010; Van der Pligt & Koomen, 2009). Dit huidige onderzoek heeft de relatie tussen discriminatie en radicaliseren niet gevonden. Gebaseerd op andere studies die hebben uitgewezen dat het ervaren van discriminatie samenhangt met radicaliseren werd verondersteld dat jongeren die meer discriminatie ervaren meer radicaliseren (Amghar et al., 2007; Bartlett & Miller, 2012; Karlsen & Nazroo, 2002; Van der Pligt & Koomen, 2007; Veldhuis & Bakker, 2007; Piazza, 2012). Een verklaring voor het verschil in uitkomst kan gevonden worden op de manier waarop radicalisering is gemeten. Huidig onderzoek heeft gebruik gemaakt van de criteria van, Van der Valk (Vedder & Van Geel, 2013).

Wetenschappelijk onderzoek naar radicaliseringsprocessen stuiten op het probleem van definiëring. Radicaliseren wordt aan de ene kant beschreven op basis van de essentiële kenmerken en sociale nuances van het begrip. Terwijl het aan de andere kant wordt beschreven vanuit een handelingsperspectief, waarin radicaliseren zo concreet mogelijk wordt aangeduid (Van Donselaar & Wagenaar, 2007). Bereidheid om denkwijzen om te zetten in daden en het ontwrichten van de samenleving zijn moeilijk te operationaliseren doelen die het lastig maken dit te meten voor onderzoek. Dit maakt naast dat er verschillende vormen zijn van radicaliseren, het meten naar de mate van radicalisering moeilijk te vergelijken en verklaart de verschillende uitkomsten.

Een mogelijk andere verklaring voor de uitkomst is dat de steekproef van het huidige onderzoek, vrij jonge jongeren zijn (leeftijd 14-21 jaar). Eerder onderzoek liet zien dat jongeren met een redelijk tot goed opleidingsniveau, die zich gediscrimineerd voelen en in een relatief sociaal isolement verkeren, vatbaar zijn voor radicalisering (Van Donselaar & Wagenaar, 2007). De jongeren van het onderzoek volgden allemaal nog een opleiding, de kans dat de jongeren zich in een sociaal isolement bevinden wordt daardoor kleiner. De jongeren bevinden zich ook nog niet op de arbeidsmarkt. Bij het zoeken naar werk ervaren

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

mensen vaker discriminatie (Andriessen, Fernee & Wittebrood, 2014). Het is aannemelijk dat de jongeren van dit onderzoek, gezien hun leeftijd minder in aanraking zijn gekomen met discriminatie, waardoor het effect op radicaliseren ook minder is.

Tegen de verwachting in is uit dit onderzoek gebleken dat sociale steun niet als moderator optreedt bij radicaliseren bij jongeren die discriminatie ervaren. Er is een positieve samenhang gevonden tussen sociale steun en radicaliseren. Wat wil zeggen dat jongeren die meer sociale steun ontvangen meer radicaliseren. Op basis van de onderzoeken naar de positieve effecten van sociale steun, dat als buffer zou kunnen optreden tegen negatieve effecten van stressvolle gebeurtenissen, was de verwachting dit ook effect zou hebben op radicalisering na het ervaren van discriminatie. Negatieve percepties zouden kunnen worden gewijzigd door deze sociale steun en copingmiddelen zouden kunnen worden overgedragen (Ibarra-Rovillard & Kuiper, 2011). De uitkomst komt wel overeen met de theorie van Wiktorowicz over het aansluiten van individuen bij extremistische groepen (King & Taylor, 2011). In deze theorie speelt niet discriminatie een belangrijke rol (kan een rol spelen in de eerste fase), maar is een belangrijke rol weggelegd voor het sociale proces. In de laatste fase van radicaliseren sluit degene zich aan bij de groep en neemt de ideologieën en identiteit van de groep aan, zich tegelijkertijd steeds meer terugtrekkend uit de maatschappij (King & Taylor, 2011). Door de interacties met de groep, verandert de identiteit van het individu en raakt de groepsideologie steeds meer geïnternaliseerd (King & Taylor, 2011). Ook Sageman benadrukt dat het sociale proces, vooral de interacties met gelijkgestemden van belang zijn bij radicaliseren (King & Taylor, 2011). Beide modellen bevestigen dat sociaal psychologische processen bijdragen aan radicaliseren.

Een mogelijke andere verklaring voor de positieve samenhang van sociale steun met radicaliseren, is te geven vanuit de theorie van Veldhuis en Bakker (2007). Hoe we ons gedragen zou voor een groot deel afhangen met wie we ons identificeren. Aannemelijk is dat

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

de sociale steun die de jongeren ontvangen van mensen is met dezelfde ideeën en overtuigingen. Uit de literatuur blijkt dat naarmate er meer negatieve aandacht naar een groep wordt gericht de onderlinge binding zal toenemen en hiermee ook het radicale gedachtegoed (Veldhuis & Bakker, 2007). De uitkomst is ook in overeenstemming met de verklaring dat persoonlijke netwerken een essentiële rol zouden spelen in het radicaliseringsproces. De sociale steun die de jongeren ontvangen zou uit een netwerkwerk komen met personen met hetzelfde gedachtegoed, dit scheidt een verbintenis (Veldhuis & Bakker, 2007).

Een andere verklaring is dat de jongeren op zoek gaan naar sociale netwerken, die in overeenstemming zijn met hun eigen gedachtegoed. Voor jongeren is het behoren tot een groep en geaccepteerd worden door leeftijdgenoten belangrijk (Ellemers, Spears & Doosje, 2002). Mensen investeren in relaties met mensen die hun meningen en overtuigingen delen (Bakker, 2006). Gelijkheid schept verbintenis. Doordat zij bewust op zoek gaan naar sociale netwerken, ontvangen zij meer sociale steun dan een gemiddeld persoon. De sociale steun die zij ontvangen laat ze meer radicaliseren, omdat de netwerken dezelfde overtuigingen hebben en elkaar aanmoedigen in hun gedrag en attitudes (Bakker, 2006).

Beperkingen

Het onderzoek kent een aantal beperkingen. Ten eerste was er sprake van zelfrapportage. Het zou kunnen zijn dat de islamitische jongeren bij de vragen over radicaliseren sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven, omdat discriminatie en radicaliseren gevoelige en persoonlijke onderwerpen zijn. Het gevolg kan zijn dat het ervaren van discriminatie en radicaliseren minder gerapporteerd wordt. Een tweede beperking van het onderzoek is dat er geen willekeurige steekproef was, maar sprake van vrijwillige deelname. Dit kan een vertekend beeld van de werkelijkheid geven. Een andere beperking van dit onderzoek heeft betrekking op de operationalisering van de variabelen sociale steun en radicaliseren. Beide

variabelen zijn maar op één manier gemeten, vervolgonderzoek zou dieper op deze concepten kunnen ingaan. Een andere beperking is dat het aantal respondenten relatief laag is.

Implicaties

Het huidige onderzoek geeft aanleiding om de rol van sociale steun verder te onderzoeken. Er bestaat consensus over het feit dat er niet één pad leidt tot radicalisering, maar dat het complexe interactie is, waarbij zowel omgevings- als persoonlijke ervaringen een rol spelen (Vidino, 2011). Dit onderzoek heeft aangetoond dat sociale processen een belangrijke rol spelen bij het radicaliseren van jongeren. Binnen het sociale aspect neemt radicaliseren bij jongeren toe. In overeenstemming met eerder onderzoek (Van Donselaar & Wagenaar, 2007) zoeken islamitische jongeren die zich vervreemd voelen verbondenheid met jongeren met hetzelfde gedachtegoed, waarbij hun denkbeelden verder radicaliseren. Jongeren leren niet alleen sociale en cognitieve vaardigheden van leeftijdgenoten, maar de relaties met hun leeftijdgenoten zorgt ook voor sociale en emotionele steun (Fortuin, Van Geel, Vedder, & Ziberna, 2014). Ook zoeken zij vaak vrienden uit met dezelfde etnische achtergrond en dezelfde interesses in activiteiten (Fortuin et al., 2014).

Om meer inzicht te krijgen in radicaliseringsprocessen zou er meer gekeken moeten worden naar de sociale processen en zou daar ingegrepen moeten worden. Vanuit de sociale psychologie wordt een persoon beïnvloedt door de omgeving en sociale omstandigheden waarin zij leven, het is een sfeer van sociale beïnvloeding. Mensen proberen het gedrag en de overtuigingen van andere mensen te beïnvloeden (De la Corte, 2007). Sociale steun door een omgeving die gekenmerkt wordt door radicale ideeën en waarden heeft meer effect op jongeren dan het ervaren van discriminatie. Radicaliseren hoeft geen dreiging of veiligheidsrisico te zijn, maar het proces van radicalisering kan tot extremisme leiden (Van Donselaar & Wagenaar, 2007). Om radicalisering tegen te gaan, moet men zich erop richten, jongeren uit de sociale context halen, waarin radicale ideeën worden gedeeld. De versterkende

SOCIALE STEUN MODERATOR DISCRIMINATIE RADICALISEREN

kracht van een groep heeft mogelijk meer invloed dan de tot nu in eerder onderzoek verschenen factoren. Sociale netwerken en de sociale steun die jongeren hieruit ontvangen hebben een sterk effect op het ontstaan van radicalisering. Vervolgonderzoek zou zich op de sociale processen en sociale factoren moeten richten die samenhangen met radicaliseren.

Literatuur

- Agnew, R. (2010). A general strain theory of terrorism. *Theoretical Criminology*, *14*(2), 131-153. doi: 10.1177/1362480609350163
- Amghar, S., Boubekour, A., & Emerson, M. (2007). *European Islam: challenges for public policy and society*. CEPS.
- Andriessen, I., Fernee, H., & Wittebrood, K. (2014). *Perceived discrimination in the Netherlands*. SCP-publicatie 2014-5.
- Bakker, E. (2006). *Jihadi terrorists in Europe, their characteristics and the circumstances in which they joined the jihad: an exploratory study*. Clingendael Security Paper. Den Haag: Clingendael Institute.
- Buijs, F., Demant, F., & Hamdy, A. (2006). *Strijders van eigen bodem. Radicale en democratische moslims in Nederland*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Burhani, A.N., Muhammad, A., Sudarjat, E., Zada, K., & Hidayah, N. (2005). Factors Causing the Emergence of Radical Islam: Preliminary Analysis. *ICIP Journal*, *4*(2).
- Bartlett, J., & Mille, C. (2012). The edge of violence: towards telling the difference between violent and non-violent radicalization. *Terrorism and political violence*, *24*(1), 1-21. doi:10.1080/09546553.2011.594923
- Berkel, C., Knight, G.P., Zeiders, K.H., Tein, K., Roosa, M.W., Gonzales, N.A., & Saenz, D. (2010). Discrimination and Adjustment for Mexican American Adolescents: A Prospective Examination of the Benefits of Culturally Related Values. *Journal of Research on Adolescence*, *20*(4), 893-915. doi: 10.1111/j.1532-7795.2010.00668.
- Bolger, N., & Almarel, D. (2007). Effects of Social Support Visibility on Adjustment to Stress: Experimental Evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, *92*(3), 458-475. doi: 10.1037/0022-3514.92.3.458

- Brittian, A. S., Toomey, R. B., Gonzales, N. A., & Dumka, L.E. (2013). Perceived Discrimination, Coping Strategies, and Mexican Origin Adolescents' Internalizing and Externalizing Behaviors: Examining the Moderating Role of Gender and Cultural Orientation. *Applied Developmental Science, 17*(1), 4-19.
doi:10.1080/10888691.2013.748417
- Carvalho, M., & Pelham, B.W. (2006). When fiends become friends: The need to belong and perceptions of personal and group discrimination. *Journal of Personality and Social Psychology, 90*(1), 94. doi: 10.1037/0022-3514.90.1.94
- Cohen, S., & Wills. T.A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin, 98*(2), 310. doi:10.1037/0033-2909.98.2.310
- Coolsaet, R., & de Swielande, T. S. (2007). *Belgium and counterterrorism policy in the Jihadi era (Egmont Paper 15)*. (Vol. 15). Academia Press.
- de la Corte, L. (2010). Explaining terrorism: A psychosocial approach. *Perspectives on Terrorism, 1*(2).
- DeLongis, A., & Holtzman, S. (2005). Coping in context: The role of stress, social support, and personality in coping. *Journal of Personality, 73*(6), 1633-1656.
- Donselaar, J. van & Wagenaar, W. (2007). *Monitor racism & extremisme. Racistisch en extreemrechts geweld in 2006*. Amsterdam: Anne Frank stichting/Universiteit Leiden.
- Ellemers, N., Spears, R., & Doosje, B. (2002). Self and Social Identity. *Annual Review of Psychology, 53*(1), 161-186. DOI: 10.1146/annurev.psych.53.100901.135228
- Hewstone, M., & Stroebe, W. (2001). *Introduction to Social Psychology: A European Perspective*. Oxford: Blackwell.
- Hodson, G., & Esses, V. M. (2002). Distancing oneself from negative attributes and the personal/group discrimination discrepancy. *Journal of Experimental Social*

- Psychology*, 38(5), 500-507. doi:10.1016/S0022-1031(02)00012-4
- Ibarra-Rovillard, M. S., & Kuiper, N.A. (2011). Social support and social negativity Findings in depression: Perceived responsiveness to basic psychological needs. *Clinical Psychology Review*, 31(3), 342-352. doi:10.1016/j.cpr.2011.01.005
- Fortuin, J., Van Geel, M., Zibera, A., & Vedder, P. (2014). Ethnic preferences in friendships and casual contacts between majority and minority children in the Netherlands. *International Journal of Intercultural Relations*, 41, 57-65. doi:10.1016/j.ijintrel.2014.05.005
- Holland, K.D., & Holahan, C.K. (2003). The relation of social support and coping to positive adaptation to breast cancer. *Psychology and Health*, 18, 15–29. doi: 10.1080/0887044031000080656
- Janeczko, M. (2014). ‘Faced with death, even a mouse bites’: Social and religious motivations behind terrorism in Chechnya. *Small Wars & Insurgencies*, 25(2), 428-456. doi:10.1080/09592318.2014.903975
- Karlsen, S., & Nazroo, J.Y. (2002). Relation between racial discrimination, Social class, and health among ethnic minority groups. *American Journal of Public Health*, 92(4), 624–631. doi: 10.2105/AJPH.92.4.624
- King, M., & Taylor, D. M. (2011). The radicalization of homegrown jihadists: A review of theoretical models and social psychological evidence. *Terrorism and Political Violence*, 23(4), 602-622. doi:10.1080/09546553.2011.587064
- Koomen, W., & van der Pligt, J. (2009). Achtergronden en determinanten van radicalisering en terrorisme: een overzicht. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(4), 345-359.
- Orhun, O. (2009). Intolerance and discrimination against Muslims (Islamophobia) *Security and Human Rights*, 20(3), 192-200. doi:10.1163/187502309789192478

- Piazza, J.A.(2012). Types of Minority Discrimination and Terrorism. *Conflict Management and Peace Science*, 29(5), 521-546. doi: 10.1177/0738894212456940
- Ruggiero, K. M. (1999). The personal/group discrimination discrepancy. *Journal of Social Issues*, 55(3), 519-536. doi: 10.1111/0022-4537.00131
- Seaton, E.K., Neblett, E., Upton, R.D., Powell Hammond, W., & Sellers, R.M. (2011). The moderating capacity of racial identity between perceived discrimination and psychological well-being over time among African American youth. *Child Development*, 82, 1850 - 1867. doi: 10.1111/j.1467-8624.2011.01651
- Slootman, M., & Tillie J. (2006). Processen van radicalisering. *Waarom sommige Amsterdamse moslims radicaal worden*. Instituut voor Migratie- en Etnisch Studies. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Spencer, M. B. (2006). *Phenomenology and ecological systems theory: Development of diverse groups*. *Handbook of child psychology* (Vol. 1). New York: Wiley.
- Taylor, D. M., Wright, S. C., Moghaddam, F. M., & Lalonde, R. N. (1990). The personal/group discrimination discrepancy perceiving my group, but not myself, to be target for discrimination. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 16(2), 254-262. doi:10.1177/0146167290162006
- Taylor, D. M., Wright, S. C., & Porter, L. E. (1994). Dimensions of perceived discrimination: The personal/group discrimination discrepancy. In *The psychology of prejudice: The Ontario symposium* (Vol. 7, pp. 233-255).
- Uitermark, J., & Hajer, M. (2005). Performing authority: Discursive politics after the assassination of Theo van Gogh. *Public Administration*, 86 (1), 5-19.
- Veldhuis, T., & Bakker, E. (2007). Causale factoren van radicalisering en hun onderlinge samenhang. *Vrede en Veiligheid*, 33(4), 447-470.
- Vedder, P., & Van Geel, M. (2013). Radicalizing Muslim youth; A conceptual analysis

and consequences for interventions. In: Tartakovsky, E. (Red.) *Immigration: Policies, Challenges and Impact*. Hauppauge, NY: Nova Science Publishers. 395-414.

Vidino, L. (2011). The Buccinasco Pentiti: A unique case study of radicalization. *Terrorism and political violence*, 23(3), 398-418. doi: 10.1080/09546553.2010.540274

Quinn, K. A., Roese, N. J., Pennington, G. L., & Olson, J. M. (1999). The personal/group discrimination discrepancy: The role of informational complexity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25(11), 1430-1440. doi: 10.1177/0146167299259008

Xia, L. X., Ding, C., Hollon, S. D., & Wan, L. (2013). Self-supporting personality and psychological symptoms: The mediating effects of stress and social support. *Personality and Individual Differences*, 54(3), 408-413. doi: 10.1016/j.paid.2012.10.011

Zhao, T. (2010). Social Cohesion and Islamic Radicalization: Implications from the Uighur Insurgency. *Journal of Strategic Security*, 3(3), 4. doi: 10.5038/1944-0472.3.3.4